

אני מכבד את כל רבנים

אני הדל **מכבד** את כל הרבנים, **ומערך** את כל הרבנים - על פועלם למען עם ישראל ותורתו.

אבל כמובן, אני יכול ללכת על פי כל הרבנים, שהרי הם חולקים ביניהם. אז, אני הולך על פי ההדרכה העליונה של חכמינו: עשה לך רב.

לכן אני הולך על פי רבותי מרן הרב קוק ורבנו הרב צבי יהודה. אך אני מחוייב להודות על האמת שפעמים רבות, אני מבין עד תום את דבריהם. ולכן אני נעזר לשם כך, בתלמידים נאמנים שלהם.

כמובן, **אני מתערב במה שאומרים רבנים אחרים**, אלא **עוסק בדברי רבותי**. למה הדבר דומה?

למה שרש"י אומר לגבי התנאים לעומת האמוראים:

"האמוראים האחרונים דקדקו בטעמי התנאים והעמידו הלכה על בוריה. אבל **הראשונים** - לא דקדקו איש בדברי חברו, אלא **כל אחד, מה ששמע מרבו, מלמד לתלמידו, שמועה כמו שהיא**. והיא היתה נקראת משנה וברייתא, והיה **נותן לבו לתת טעם לשמועתו, זה נותן טעם לדבריו, וזה נותן טעם אחר**" (גדה ז סוע"ב).

וכן אני הדל, לומד משני תנאים האלה וממשנתם.

כמובן, **אם אדם שואל אותי שאלה על דברי רב מסויים, ?חייב אני להתייחס:**

- לפעמים אני אומר שדבריו אינם מובנים.
- ולפעמים אף אומר שהם מוזרים.
- אך לא מדובר בחילוקי לבבות, אלא חילוקי דעות.

כתלמידי בית הלל ובית שמאי, שהיו חולקים ביניהם אבל השאילו כלים זה לזה, והתחננו זה עם זה (יבמות יג. טו). יש שקוראים לזה ביקורת, אך מה נעשה - זו דרכה של תורה.

ומעשה המסופר בספר "כתר שם טוב":

"שלבעל שם טוב, היה מתנגד חריף בשם רבי נחמן מהורודנקה, שהיה תמיד מדבר בגנותו. יום אחד, שמע תלמידיו מדברים נגד הבעל שם טוב. אמר להם: כיצד אתם מעזים כך על אדם קדוש?! השיבו: אין אנו אלא חוזרים על דברי הרב. תיקן אותם: מה שמותר לי, אינו מותר לכם.

וסיפר על שני אומנים של המלך, שטרחו שנים רבות לעשות לו כתר, אלא שנחלקו באופן חריף על מקום היהלום שבכתר, והחליפו מילים קשות. עובר אורח הקשיב לדבריהם, החליט להתערב, ולומר לאחד שהוא טועה באופן חמור. הגיב השני: אפשר לדעת מה אתה מתערב? אנו חברים ויצרנו יחד כתר המלך, אך **נושא זה בנפשנו**, לכן אנו מתבטאים בצורה בוטה. אך אתה, האם נקפת אבע עבור כתר המלך. **אנא, דום**."

למדנו שצריך חרדת קודש מפני תלמידי חכמים, אך לפעמים אנו עדים לתופעה לא מובנת שתלמידי חכמים מתבטאים כלפי תלמידי חכמים אחרים בצורה חריפה מאוד.

איזו דוגמה זו לנו! פעם שמעתי מרבנו הרב צבי יהודה שעד היום אנו סובלים סבל רב מהמחלוקת נגד רבי יהונתן אייבשיץ, כי היא יצאה מהצד ההלכתי והתפשטה להכפשה אישית. אז מישוה שאל אותו: הרי זו מחלוקת לשם שמים?! השיב רבנו: יותר גרוע, כי סופה להתקיים, מחלוקת זו הציגה את האווירה הרבנית בצורה נמוכה ושפלה וגררה אנשים לכפירת ההשכלה, כך אני מרגיש מדי פעם כשמזדמנות מחלוקות כאלו בין רבנים...

ראשית, יש לדעת שלא כל לשון חריפה היא הכפשה ומריבה. **והסימן הוא האם מלבד המחלוקת שוררים יחסים אישיים טובים**. בדרך כלל אותם תלמידי חכמים הנם ידידים, המוכנים תמיד לעזור זה לזה, וכשהם נפגשים הם מחייכים ומתנשקים.

הרי זה מה שלימדנו רבותינו על בית הלל ובית שמאי:

"אף על פי שאלו אוסרים ואלו מתירים, אלו פוסלין ואלו מכשירין, לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי" (יבמות יג ב), "למדרך שהיבה ורעות נוהגים זה בזה, לקיים מה שנאמר: האמת והשלום אהבו" (שם יד ב).

אלא שתלמידי חכמים, דרכם להתבטא בסגנון חריף, כיוון שלא מדובר בדברים של מה בכך, אלא בדברים של תורה העומדים ברומם של עולם, לכן:

"אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד, נעשו אויבים זה לזה, אינם זויים משם עד שנעשים אוהבים זה לזה, שנאמר: את והב בסופה, אל תקרי בסופה אלא בסופה" (קידושין ל ב).

זה הסגנון שלהם במלחמתה של תורה! לכן איננו צריכים להיבהל, **ועלינו לבדוק תמיד אין הרבנים התוקפים והנתקפים אוהבים זה את זה - ותנוח דעתנו**.

א. עלינו להיות זהירים ברוחנו ומחשבתנו. לא על כל דבר הם רבים, כמעט על הכל הם מסכימים. יחד עם זה יש ביניהם חילוקי דעות.

ב. זה דבר טבעי: לגבי תורה שבכתב אין חילוקי דעות וכן לגבי תורה שבעל פה שנמסרה בסיני אין חילוקי דעות, אך לגבי הלכות חדשות שמבררים בעזרת סברות - יתכנו הבדלים, כפי שמסביר הרמב"ם בהקדמתו למשנה (הוצאת מוסד הרב קוק עמ' יג), וכאשר יקום הסנהדרין הוא יכריע.

ג. גם אז יישארו הרבה חילוקי דעות, אך הסנהדרין יחליט על פי הרוב (שם). אבל זה יקח זמן עד שיהיה לנו סנהדרין.

הרבנות הראשית לישראל היא הכנה, או בלשון מרן הרב קוק "שתילת הגרעין" (מאמרי הראיה 455), אך **בינתיים עלינו להשלים עם המציאות שיש מחלוקות בהלכה**.

בס"ד.

ד. אך לא זאת הבעיה, אלא האם יש ביניהם אהבה ואחוה ושלוש ורעות. אף על פי שהיו מחלוקות גדולות בין בית הלל ובית שמאי בעניינים שונים, בכל זאת נשארו ידידים:

"אף על פי שאלו אוסרים ואלו מתירים, אלו פוסלים ואלו מכשירים" – בענייני נישואים – ילא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי" (יבמות יג ב), "ללמדך שחיבה ורעות נוהגים זה בזה, לקיים מה שנאמר: 'האמת והשלום אהבו' (מכריח יט) (יבמות יד ב).

ה. חילוקי דעות - כן, חילוקי לבבות - לא. לא בגלל המלחמה על האמת יש לוותר על השלום, ולא בגלל השלום יש לוותר על המלחמה על האמת.

ו. לכן, עבודתנו עתה אינה לאחד את כל הרבנים מסביב לדעה אחת, שזהו דבר בלתי אפשרי. עבודתנו עתה אינה עבודת האחדות אלא - עבודת הכבוד.

ז. לומר, עלינו לכבד את כל הרבנים - הם ותלמידיהם ההולכים אחריהם, גם אם איננו מסכימים איתם. רק דרך הפרוזדור של הכבוד גייע לטרקלין של האחדות.

ח. בדומה לזה כתב מרן הרב קוק ביחס לחילוקי הלכות בין האשכנזים לספרדים, שלא שייך להפוך אשכנזים לספרדים או ספרדים לאשכנזים או שניהם לאיזו יצירה חדשה, אלא:

"צריכים אנחנו לעבוד את הפרוזדור של חיי שעה, שצבינו היסודי הוא הכבוד והאמון אשר ירחש בלבבנו לכל חלק מחלקי האומה... ונקוזה לימים... וישראל יהיה גוי אחד בארץ" (אגרות הראיה, אגרת תקס"ו).

ה. אכן, לא חילוקי הדעות הם הבעיה:

"בעלי אסופות - אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מסמאין והללו מסהרין, הללו אוסרין והללו מכשירין. שמא יאמר אדם: היאך אני לומד תורה מעתה? תלמוד לומר: 'כולם נתנו מרועה אחד' (קהלת ב יא) - א-ל אחד נתנן, פרנס אחד אמרן, מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, דכתיב: 'יודבר אלוקים את כל הרברים האלה' (שמות כ א)" (תגיאה ג ב).

רש"י מפרש:

"כולן א-ל אחד אמרן: אין לך מכני המחלוקת מביא ראיה מתוכה אל אחר, אלא מתוכה אלוקונו. פרנס אחד אמרן: אין לך מביא ראיה מדכני נביא הכא לחלוק על משה רבנו."

ואנו, כדי לדעת באיזו דרך נלך - נקיים בעצמנו את דברי חז"ל: 'עשה לך רב' (אבות א). נלך אחריו בכוח אשר יאמר לנו, אך נכבד רבנים אחרים ותלמידיהם.

ט. לא נהיה כדור האינטרנט בו כל ברבי רב מעיין שם מדעתו וכבר חושב שהוא יודע הכל, מביע דעה על הכל ונותן עצות לרבנים. נשב בשקט ונלמד תורה, ולא נהיה חברים בוועד למען חיפוש מומים אצל רבנים.

לא נחתיאש! גייע לטרקלין האחדות - אין תרן פרוזדור הכבוד!

בס"ד.

נספח:

מפורסם איך רבי אברהם בן דוד, הראב"ד, התבטא בחריפות נגד הרמב"ם. אין זה מפני שזלזל בו, אלא אדרבה, מפני שהעריכו מאד, לכן ראה צורך לחלוק עליו בתקיפות.

אך הוא גם כותב בענווה: "מלאכה גדולה עשה באסיפתנו" (הלכות כלאיים ו ב). או "סברא יפה היא", "יפה אמר", וכדומה.

גם את הר"ה, רבי זרחיה הלוי, בעל "המאור הקטן" הוא תקף בחריפות עצומה: "זה המאור אינו מאיר", "תואנה ועיוורון, ומי שקרא לו מאור, לא ראה אור מימיו", "חשב בעיניו לחדש חידוש גדול והוא מן הבלאות שלנו", "קורי עכביש יארוג, כי הכל הבל אין בו מועיל", "הצרפתי (רש"י) נשתבש בזה, וזה הזנב הלך אחריו, לא ידע בין טוב לרע", "לא הקושיא קושיא ולא התירוץ תירוץ: הראשון הבל והשני שקר", "ברוך אשר החיינו והעיר את רוחי ועזרני לגלות שקריו ולהחזיר עטרה ליושנה... ולא עזב תורת אמת אשר נתן לנו ביד כסילים".

אבל הוא גם מעריך אותו: "בחי ראשי דבר טוב הוא אומר". הראב"ד גם מסביר לו את סגנונו החריף, כי בהיותו רואה את הר"ה "בוחר במנהגי הספרדים, שהם אוהבים זה לזה ובהתווכחם על דבר תורה נראים כאויבים זה לזה, אמרתי אני אנסנו הילך בתורתם אם לא", "ולא יקשה בעיניך כל מה שתראה בה, כי אני רוצה להתנהג על מנהג הספרדים".¹

ובתשובת חוות יאיר², הוא מביא ביטויים חריפים של חז"ל עצמם כגון רבי שאמר ללוי: "כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו" (יבמות ט א) וזה היה כדי לעוררו להעמקה, ועוד דוגמאות.

לכן איננו צריכים להיבהל, ועלינו לבדוק תמיד איך הרבנים התוקפים והנתקפים אוהבים זה את זה, ותנוח דעתנו.

¹ אבזיקלופדיה לגדולי ישראל, ערך ראב"ד.
² קנב מודפסת בספר חפץ חיים ברוב ההוצאות.